

GIẢI CỨU TRUNG QUỐC KHỎI ĐẠI DỊCH CORONA VÀ KHỦNG HOẢNG KINH TẾ: KINH NGHIỆM VÀ BÀI HỌC

YI HUANG, CHEN LIN, PENGFEI WANG,
ZHIWEI XU¹

BIÊN DỊCH: NGUYỄN THỊ HỒNG VÂN
HUỖNH THỊ NGỌC LÝ

VIỆN NGHIÊN CỨU PHÁT TRIỂN CÔNG NGHỆ NGÂN HÀNG
(TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ - LUẬT)

Sự bùng phát của COVID-19 đã chính thức trở thành đại dịch, điều cần thiết là không chỉ xem làm thế nào để ngăn chặn các cuộc khủng hoảng sức khỏe cộng đồng mà còn cả khủng hoảng kinh tế và tài chính. Trong cả hai trường hợp, các bài học gần đây từ Trung Quốc cung cấp nhiều thông tin hữu ích. Các chính sách y tế công mà Trung Quốc ban hành dường như đã có hiệu lực tích cực, ít nhất là trong ngắn hạn. Nhưng các biện pháp được thực hiện để ngăn chặn cuộc khủng hoảng sức khỏe cộng đồng vẫn có thể dẫn đến một cuộc khủng hoảng kinh tế trong nước và điều này có thể ảnh hưởng đến hoạt động thương mại quốc tế.

1 https://voxeu.org/article/saving-china-coronavirus-and-economic-melt-down-experiences-and-lessons?fbclid=IwAR0V889odSzDvDkfg5MgEFYqX-qR1K96Qkf_jSq4s9UQuqJSjadqbnKvj1JY

Sự bùng phát của COVID-19 đã chính thức trở thành đại dịch, chúng ta phải xem xét không chỉ làm thế nào để ngăn chặn các cuộc khủng hoảng sức khỏe cộng đồng mà còn cả về kinh tế và tài chính. Trong cả hai trường hợp, những bài học gần đây từ Trung Quốc cung cấp nhiều thông tin hữu ích. Để ngăn chặn sự lây lan của virus, Trung Quốc đã ban hành các chính sách y tế công tích cực như phong tỏa các khu vực bị ảnh hưởng nặng nề, nghiêm cấm các hoạt động tập trung nhiều người nơi công cộng, cách ly hàng loạt bệnh nhân mắc bệnh, kéo dài các kỳ nghỉ, cấm đi lại và kiểm dịch tại nhà. Các chính sách này dường như đã có hiệu lực, ít nhất là trong ngắn hạn. Các trường hợp nhiễm bệnh mới và tỷ lệ tử vong đều giảm đáng kể. Tuy nhiên, các biện pháp được thực hiện để ngăn chặn khủng hoảng sức khỏe cộng đồng vẫn có thể dẫn đến một cuộc khủng hoảng kinh tế trong nước², ảnh hưởng đến thương mại quốc tế, mạng lưới sản xuất toàn cầu và chuỗi giá trị, và có khả năng gây ra nhiễu loạn toàn cầu, thảm họa trên thị trường tài chính.

Để tránh khủng hoảng kinh tế, chính phủ Trung Quốc đã áp dụng gói chính sách hỗ trợ phục hồi sản xuất và việc làm, bao gồm các chính sách tài khóa, tiền tệ, tài chính và thương mại. Để duy trì thanh khoản thị trường và đáp ứng nhu cầu về vốn lưu động và tài chính khác, Ngân hàng trung ương Trung Quốc (PBC) đã nới lỏng thị trường tín dụng thông qua các công cụ chính sách thông thường, bao gồm hoạt động

² Cục Thống kê Quốc gia đã báo cáo vào ngày 16 tháng 3 rằng do sự bùng phát của coronavirus, sản xuất của Trung Quốc đã giảm 15,7% trong hai tháng đầu năm 2020. Nó cũng báo cáo rằng sản lượng của khu vực tư nhân giảm 20,2% và đầu tư tài sản cố định giảm 24,5%, so với một năm trước.

thị trường mở³, tỷ lệ dự trữ bắt buộc, vay thấu chi, tái tài trợ và chính sách tái chiết khấu. Các tổ chức tài chính Trung Quốc cũng thực hiện một loạt các biện pháp hỗ trợ tài chính, đặc biệt là đối với các doanh nghiệp nhỏ và vừa (DNNVV), bao gồm giảm lãi suất; gia hạn nợ, đảo nợ; và cung cấp các hạn mức tín dụng cho việc phục hồi sản xuất. PCB khuyến khích các công ty tài chính trực tuyến như Ant Financial tạo điều kiện tài trợ cho các doanh nghiệp nhỏ và siêu nhỏ.

Chính phủ trung ương cũng đưa ra một gói chính sách để ổn định thương mại quốc tế và đầu tư nước ngoài và tiếp tục mở cửa thị trường. Đến ngày 4 tháng 3, Bộ Tài chính đã thu xếp tổng cộng 110,48 tỷ nhân dân tệ cho các quỹ đặc biệt để phòng chống dịch bệnh, đã có 71,43 tỷ nhân dân tệ được sử dụng. Cơ quan tài chính cũng tăng 1,85 nghìn tỷ nhân dân tệ hạn ngạch trái phiếu chính quyền địa phương phát hành mới để giảm thiểu tác động bất lợi của dịch bệnh. Từ tháng 1 đến tháng 2, gần 70% hạn ngạch (khoảng 1,2 nghìn tỷ nhân dân tệ) trái phiếu chính quyền địa phương đã được phát hành⁴. Vào ngày 13 tháng 3, để đối phó với sự hoảng loạn tài chính toàn cầu, PCB đã cắt giảm tỷ lệ yêu cầu dự trữ bắt buộc mục tiêu xuống 0,5 đến 1 điểm phần trăm, cung ứng thêm 550 tỷ nhân dân tệ.

Bài học nào chúng ta có thể học được từ các phản ứng của Trung Quốc đối với cả tình trạng khẩn cấp về sức khỏe cộng đồng và các cuộc khủng hoảng kinh tế, tài chính tiềm ẩn

3 Bloomberg Kinh tế ước tính rằng tỷ lệ quay trở lại làm việc của Trung Quốc đã đạt từ 80-85% trong tuần kết thúc vào ngày 13 tháng 3

4 Nguồn: trang web chính thức của Bộ Tài chính http://www.mof.gov.cn/zhengwuxinxi/caijingshidian/jjrb/202003/t20200310_3480302.htm

sau đó? Trong chương này, chúng tôi lập biểu đồ thời gian của sự bùng phát coronavirus ở Trung Quốc và các phản ứng của chính phủ. Chúng tôi cũng thực hiện một nghiên cứu điển hình về việc dịch bệnh đã ảnh hưởng đến các DN-NVV như thế nào để minh họa cho ý nghĩa chính sách kinh tế trong thời kỳ khủng hoảng COVID-19.

TÌNH HÌNH DIỄN BIẾN

Như Hình 1 minh họa, đã có một số mốc quan trọng trong sự bùng phát và chậm lại của Trung Quốc COVID-19.

Hình 1: Ổ dịch COVID-19 tại Trung Quốc (số trường hợp mới được xác nhận)

Vào tháng 12 năm 2019, một loạt các trường hợp viêm phổi, sau này được gọi là COVID-19, xuất hiện ở Vũ Hán, thủ phủ của tỉnh Hồ Bắc. Theo một bài báo trên The Lancet (Huang

và cộng sự 2020), bệnh nhân được biết đến sớm nhất bị bệnh vào ngày 15 tháng 12 năm 2019. Báo cáo cho thấy rằng không có mối liên hệ dịch tễ nào được thực hiện giữa bệnh nhân đầu tiên và các trường hợp sau đó. Vào ngày 9 tháng 1 năm 2020, một người đàn ông 61 tuổi bị nhiễm COVID-19 đã chết vì một cơn đau tim, trở thành cái chết đầu tiên được biết đến từ virus này. Vào ngày 13 tháng 1, Tổ chức Y tế Thế giới (WHO) đã báo cáo trường hợp được biết đến đầu tiên bên ngoài Trung Quốc - một phụ nữ đã đến Thái Lan từ Vũ Hán.

Đến ngày 20 tháng 1 năm 2020, virus đã lan sang Thượng Hải, Bắc Kinh và Quảng Đông, một số khu kinh tế quan trọng nhất ở Trung Quốc và số ca bệnh được xác nhận tại nước này đã tăng lên 218. Ủy ban y tế quốc gia Trung Quốc chính thức xác nhận nỗi sợ hãi tồi tệ nhất của công chúng rằng virus có thể lây truyền giữa người. Cùng ngày, Thủ tướng Lý Khắc Cường kêu gọi hành động quyết đoán để ngăn chặn sự lây lan của virus tại một cuộc họp điều hành của hội đồng nhà nước, đánh dấu một sự thay đổi mạnh mẽ trong cách quản lý đại dịch. Đến ngày 21 tháng 1, Hoa Kỳ đã xác nhận trường hợp đầu tiên, đây cũng là trường hợp đầu tiên được biết đến bên ngoài châu Á. Vào ngày 30 tháng 1, WHO đã tuyên bố COVID-19 bùng phát một trường hợp khẩn cấp về sức khỏe cộng đồng của mối quan tâm quốc tế. Đến lúc đó, virus đã lan sang tất cả các tỉnh ở Trung Quốc đại lục. Đến ngày 1 tháng 2, tổng số trường hợp được xác nhận đã lên tới 10.000. Các trường hợp mới được xác nhận đã tăng lên 15.177 trước khi giảm xuống còn 5.110 sau ngày 13

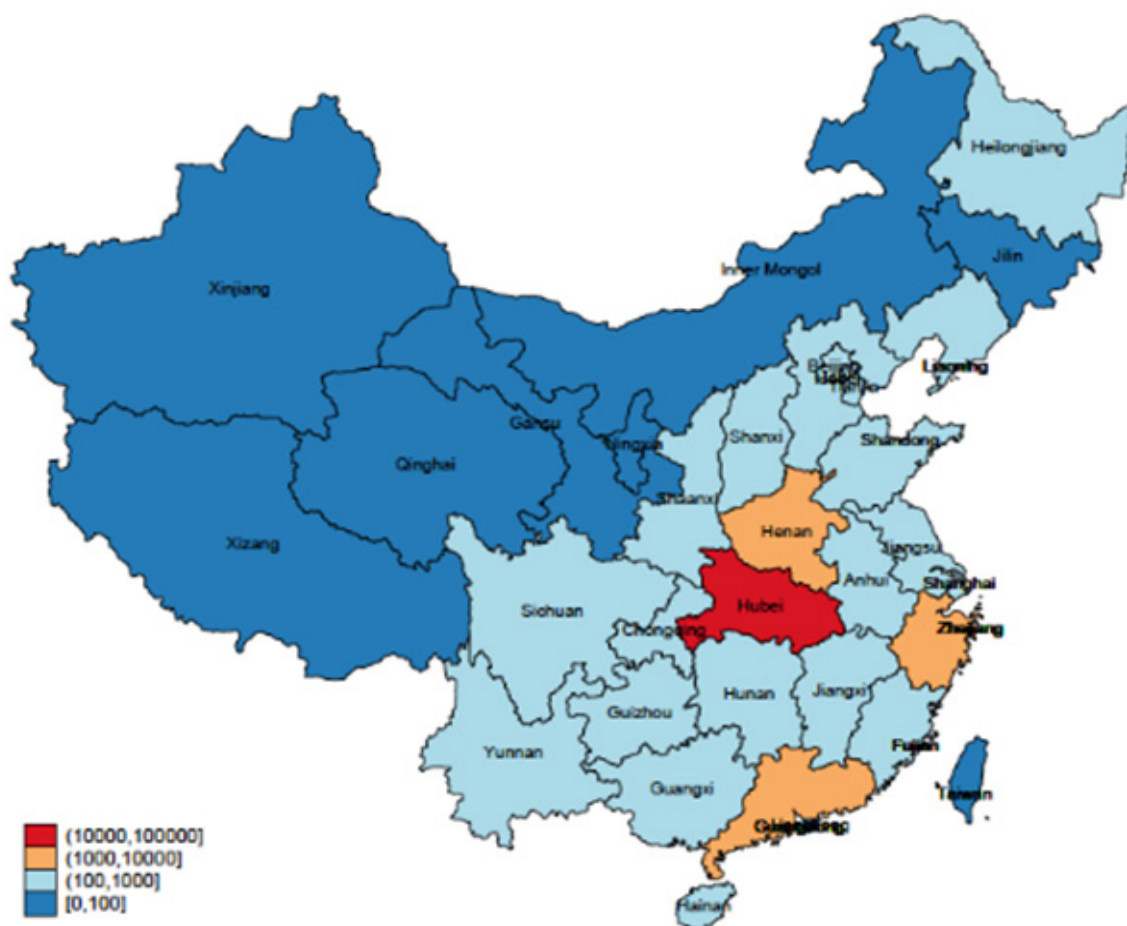
tháng 2 năm 2020.

Hình 2 minh họa các trường hợp mới được xác nhận trên khắp Trung Quốc vào ngày 14 tháng 2. Rõ ràng, tỉnh Hồ Bắc, các nước láng giềng và các khu vực kết nối kinh tế bị ảnh hưởng nặng nề hơn bởi cuộc khủng hoảng so với nội địa Trung Quốc và các tỉnh xa hơn.

Hình 2: Các trường hợp mới được xác nhận trên khắp các khu vực Trung Quốc

6 |

Nguồn: Tác giả tính toán dựa trên Ủy ban Y tế Quốc gia của PRC:

<http://www.nhc.gov.cn/xcs/yqtb/202002/50994e4df10c-49c199ce6db07e196b61.shtml>

CHÍNH SÁCH KIỂM SOÁT ĐẠI DỊCH: KHỦNG HOẢNG SỨC KHỎE CỘNG ĐỒNG

Khi xem xét lại sự kiện, chính quyền thành phố Vũ Hán đã mắc sai lầm trong phản ứng sớm, bao gồm nhận thức chậm về cuộc khủng hoảng sắp tới, thiếu kết nối với công chúng và không thực hiện đủ các hành động phòng ngừa trong hơn ba tuần. Đây là những lý do chính cho sự bùng phát COVID-19 tại Trung Quốc. Các nhà khoa học Trung Quốc đã hoàn thành việc giải mã hệ gen của virus COVID-19 vào cuối tháng 12, khoảng hai tuần sau khi bệnh nhân đầu tiên nhập viện vào đầu tháng đó. Vào ngày 31 tháng 12 năm 2020, Trung tâm Y tế Thành phố Vũ Hán đã đưa ra thông báo khẩn cấp về 27 trường hợp viêm phổi không rõ nguyên nhân nhưng kết luận không có bằng chứng lây truyền từ người sang người. Ủy ban Y tế Quốc gia đã gửi một nhóm chuyên gia đến Vũ Hán vào ngày 31 tháng 12 năm 2019 và họ cũng không nhận ra rằng virus có thể lây truyền giữa người. Do đó, Trung tâm Y tế thành phố Vũ Hán đã ban hành một số tuyên bố để trấn an công chúng rằng không có bằng chứng nào cho thấy nó có thể lây nhiễm. Ngoài ra, mặc dù số lượng bệnh nhân ngày càng tăng, chính quyền Vũ Hán đã không thực hiện các biện pháp phòng ngừa khẩn cấp đầy đủ, chẳng hạn như ban hành hướng dẫn về cách ly xã hội và tự cách ly.

Đối mặt với sự gia tăng số ca mắc mới, đến bệnh viện và tỷ lệ tử vong, vào ngày 18 tháng 1, Ủy ban Y tế Quốc gia đã

gửi một nhóm chuyên gia đến Vũ Hán do Giáo sư Zhong Nanshan, một nhà dịch tễ học rất uy tín trong trận chiến với SARS năm 2003. Hai ngày sau, giáo sư Zhong tiết lộ rõ ràng đã có sự lây truyền từ người sang người. Chính phủ Trung Quốc đã thực hiện chiến dịch ngăn chặn sự lây lan chưa từng có ngay sau đó.

Trường hợp khẩn cấp của y tế công cấp quốc gia

Vào ngày 23 tháng 1, chính phủ Trung Quốc đã ra lệnh phong tỏa hoàn toàn một số thành phố ở tỉnh Hồ Bắc, bao gồm Vũ Hán, Hoàng Cương và Ngạc Châu, sau khi tổng số ca nhiễm bệnh tăng lên tới 444. Vũ Hán đình chỉ tất cả các phương tiện giao thông công cộng, bao gồm tất cả các xe buýt, metro và bến phà. Tất cả các chuyến bay và tàu đều bị dừng hoạt động. Đến ngày 25 tháng 1, tất cả các tỉnh ở Trung Quốc đại lục trừ Tây Tạng đã tuyên bố tình trạng khẩn cấp về sức khỏe cộng đồng cấp 1, tất cả các hoạt động tụ tập đông người nơi công cộng đều bị cấm; các rạp chiếu phim và địa điểm du lịch đã bị đóng cửa cho đến khi có thông báo mới. Kỳ nghỉ Tết Nguyên đán của Trung Quốc được kéo dài thêm một tuần nên mọi người sẽ ở nhà và chính phủ khuyến công chúng nên tự cách ly trong hai tuần. Trung Quốc bắt đầu cấm du khách. Tất cả các trường học đóng cửa sau kỳ nghỉ Tết Nguyên đán. Sự phát triển của lĩnh vực giao hàng trực tuyến trong thập kỷ vừa qua đã giúp cho quá trình tự cách ly trên quy mô lớn diễn ra dễ dàng hơn. Chính phủ đã ban hành cập nhật hàng ngày về số lượng các trường hợp được xác nhận, nghi ngờ và bệnh nhân đang được theo dõi. Mọi người cũng được yêu cầu đeo khẩu trang tại nơi công

cộng. Người ta tin rằng những biện pháp này đã giúp ngăn chặn sự lây lan của virus. Đến ngày 13 tháng 3, số trường hợp nhiễm mới đã giảm xuống còn 11. Ở một số tỉnh, không còn trường hợp nhiễm bệnh mới nữa. Ngoại trừ ở Hồ Bắc, tỷ lệ tử vong do virus ở các khu vực khác của Trung Quốc là dưới 1%, dựa trên số liệu thống kê hiện tại.

Tuy nhiên, điều đáng chú ý là sự gia tăng đột ngột trong các trường hợp nhiễm bệnh và các báo cáo truyền thông rộng rãi gây ra một số hoảng loạn ban đầu trong công chúng. Nhiều người đổ xô đến các siêu thị và tích trữ khẩu trang và nước rửa tay. Sự hoảng loạn cũng có thể làm trầm trọng thêm tình trạng quá tải của các bệnh viện, khiến nhiều trường hợp bệnh nặng hơn không được điều trị. Các bệnh viện ở Vũ Hán đã nhanh chóng trở nên quá tải bệnh nhân và sớm cạn kiệt nguồn cung cấp và thiết bị y tế thiết yếu. Các ngày lễ Tết Nguyên đán càng làm trầm trọng thêm vấn đề thiếu hụt này khi các nhà máy đã đóng cửa nghỉ lễ. Để khắc phục tình trạng thiếu hụt, chính phủ Trung Quốc đã đưa ra một gói chính sách, giúp mở rộng sản xuất thiết bị y tế trong khi vẫn duy trì giá cả ổn định. Ví dụ đối với hoạt động sản xuất khẩu trang, sản xuất khẩu trang y tế chỉ đạt 16 triệu mỗi ngày vào đầu tháng 2, nhưng con số này đã tăng lên 150 triệu mỗi ngày trong tháng 3, theo Ủy ban Cải cách và Phát triển Quốc gia.

Cơ sở y tế và hỗ trợ nguồn nhân lực

Trung Quốc cũng bắt đầu xây dựng các bệnh viện dã chiến nhanh chóng. Vũ Hán đã bị phong tỏa vào ngày 23 tháng

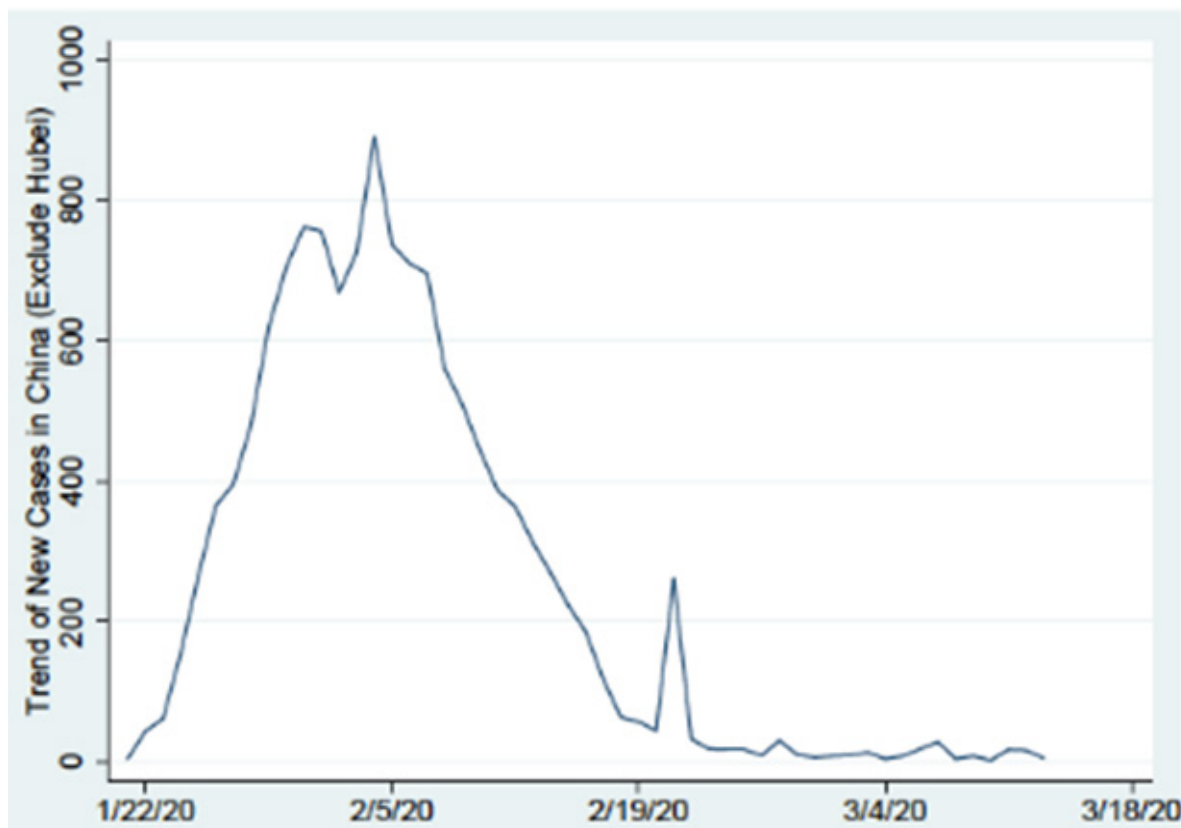

1 và bệnh viện dã chiến đầu tiên - cơ sở Huoshenshan với 1.000 giường đã được hoàn thành vào ngày 2 tháng 2. Vào ngày 25 tháng 1, chính quyền thành phố Vũ Hán bắt đầu xây dựng một bệnh viện dã chiến thứ hai - cơ sở Leishenshan với 1.600 giường được hoàn thành vào ngày 6 tháng 2 và bắt đầu hoạt động hai ngày sau đó. Vào ngày 1 tháng 2, số ca mắc COVID-19 được xác nhận tại Trung Quốc đã vượt qua tổng số ca SARS năm 2003.

Rõ ràng là nhiều người có triệu chứng nhẹ đang lan truyền virus trong cộng đồng của họ. Chính quyền thành phố Vũ Hán đã quyết định xây dựng một bệnh viện dã chiến vào ngày 2 tháng 2 và cuối cùng đã xây dựng 14 bệnh viện dã chiến như vậy. Các cơ sở này bắt đầu tiếp nhận bệnh nhân vào ngày 5 tháng 2, với hơn 20.000 giường hoạt động trong thời gian cao điểm. Nhiều thành phố khác cũng xây dựng các bệnh viện tương tự như một biện pháp phòng ngừa. Đến ngày 10 tháng 3, nhóm bệnh nhân cuối cùng được xuất viện.

Hình 3: Các trường hợp nhiễm mới được xác nhận tại Trung Quốc (trừ tỉnh Hồ Bắc)

Nguồn: Tác giả tính toán dựa trên Ủy ban Y tế Quốc gia của PRC: http://www.nhc.gov.cn/xcs/yqtb/list_gzbd.shtml

Để giải quyết vấn đề thiếu bác sĩ và y tá, các tỉnh khác đã nhanh chóng tham gia viện trợ bằng cách gửi các đội y tế sớm nhất là vào ngày 24 tháng 1, ngày thứ hai sau khi đóng cửa ở Vũ Hán. Đến ngày 9 tháng 3, các tỉnh khác ở Trung Quốc đã gửi tổng cộng 426.000 bác sĩ và y tá đến tỉnh Hồ Bắc, trong số đó có 19.000 nhân viên y tế liên quan đến ICU. Như chúng ta đã biết, thời điểm là rất quan trọng để ngăn chặn sự lây lan của virus. Như Tiến sĩ Zhong Nanshan đã lưu ý trong một bài báo gần đây, nếu Trung Quốc đã thực hiện các biện pháp này thậm chí sớm hơn năm ngày, thì ước tính tác động của virus sẽ giảm 2/3. Hình 3 cho thấy sự sụt

giảm lớn trong các trường hợp mới được xác nhận ở Trung Quốc, ngoại trừ tỉnh Hồ Bắc, cho thấy Trung Quốc đã ngăn chặn thành công sự bùng phát của nó.

KHỦNG HOẢNG KINH TẾ VÀ RỦI RO TÀI CHÍNH: CÁC CÔNG CỤ CHÍNH SÁCH VĨ MÔ

Thời gian bùng phát COVID-19 ban đầu của Trung Quốc vẫn là Tết Nguyên đán. Chính phủ đã kéo dài kỳ nghỉ để hạn chế sự lây nhiễm chéo, vì vậy rất ít ngành công nghiệp hoạt động vào thời điểm đó. Khi dịch bệnh được kiểm soát, chính phủ tiếp tục các chính sách nghiêm ngặt để kiểm soát virus nhưng bắt đầu cho phép phục hồi lại làm việc và kích thích sản xuất.

THỜI KỲ BÙNG PHÁT

Trong thời kỳ bùng phát dịch bệnh, các chính sách kinh tế của chính phủ, chủ yếu nhằm hỗ trợ các lĩnh vực sản xuất, dịch vụ và bán lẻ chống virus, bao gồm thông qua các công cụ tài chính, tiền tệ và bảo hiểm xã hội. Những biện pháp này chủ yếu bao gồm:

- **Chính sách tài khóa, bao gồm các khoản miễn giảm thuế và trợ cấp.**

Chính phủ trung ương đã ban hành gói hỗ trợ thúc đẩy việc mở rộng năng lực sản xuất đối với các hàng hóa và dịch vụ liên quan đến việc chống virus. Các chính sách khấu trừ thuế và miễn lệ phí đã được ban hành cho các doanh nghiệp và người nộp thuế trong các ngành công nghiệp liên

quan, bao gồm các dịch vụ y tế, giao thông công cộng và cung cấp các nhu yếu phẩm hàng ngày. Các ngành công nghiệp bị ảnh hưởng nặng nề bởi dịch bệnh, bao gồm vận chuyển, ăn uống, lưu trú và du lịch, cũng như các doanh nghiệp và cá nhân hỗ trợ các sản phẩm y tế quan trọng đều được công nhận là đủ điều kiện để khấu trừ thuế. Chính phủ trung ương đã cung cấp các khoản trợ cấp dưới hình thức thanh toán khoản vay cho các nhà sản xuất các sản phẩm liên quan đến chống virus và cho các công ty khởi nghiệp bị ảnh hưởng nghiêm trọng. Chính quyền trung ương yêu cầu chính quyền địa phương đảm bảo và tạo điều kiện cho việc cung cấp các sản phẩm y tế quan trọng và nhu yếu phẩm hàng ngày. Chính quyền địa phương cũng ban hành các chính sách riêng, bao gồm cung cấp vốn và tín dụng cho các ngành và doanh nghiệp liên quan đến chống virus, giảm các khoản tiền thuê và khấu trừ thuế và phí cho các ngành và cá nhân bị ảnh hưởng nghiêm trọng.

- **Chính sách tiền tệ, bao gồm nới lỏng tín dụng, cắt giảm lãi suất cho vay và đảo nợ.**

PBC nới lỏng tín dụng trên thị trường thông qua các công cụ chính sách bao gồm các hoạt động ở thị trường mở, tỷ lệ dự trữ bắt buộc, hạn mức cho vay, chính sách tái cấp vốn và tái chiết khấu. Các tổ chức tài chính cắt giảm lãi suất cho vay và hỗ trợ tín dụng bổ sung cho các nhà sản xuất liên quan đến chống virus và các lĩnh vực bán lẻ và phân phối cần thiết hàng ngày, cũng như các nhà sản xuất các sản phẩm y tế quan trọng. Đối với các DNNVV, các ngân hàng thương mại được yêu cầu cho phép các doanh nghiệp đảo nợ. PCB

cũng yêu cầu các ngân hàng thương mại cải thiện chất lượng dịch vụ, bao gồm thiết lập một “Luồng xanh” cho các doanh nghiệp liên quan đến COVID-19, và tăng cường thanh toán điện tử và dịch vụ trực tuyến. Các tổ chức tài chính hỗ trợ tín dụng bổ sung cho ngành công nghiệp thương mại để nhập khẩu các sản phẩm y tế quan trọng từ nước ngoài. Ủy ban quản lý ngân hàng Trung Quốc (CBRC) yêu cầu các ngân hàng thương mại điều chỉnh các thỏa thuận trả nợ cho cá nhân đối với các khoản vay thế chấp nhà ở và thẻ tín dụng và giãn thời gian trả nợ.

- **Chính sách bảo hiểm xã hội, bao gồm cả việc trì hoãn hoặc khấu trừ các khoản thanh toán bảo hiểm.**

Chính quyền địa phương thực hiện các chính sách với mục tiêu ổn định việc làm và giúp các DNNVV vượt qua các khó khăn trong dịch. Những chính sách này bao gồm việc trì hoãn và hoàn trả các khoản thanh toán bảo hiểm xã hội. Ở một số thành phố, chẳng hạn như Thượng Hải, những doanh nghiệp không sa thải nhân viên có thể được hưởng khoản khấu trừ bảo hiểm xã hội và nhận trợ cấp cho việc đào tạo nhân viên.

GIAI ĐOẠN HẬU BÙNG PHÁT DỊCH BỆNH

Tại Trung Quốc khi dịch bệnh bắt đầu thuyên giảm thì chính phủ tập trung vào việc tái khởi động nền kinh tế. Chính quyền trung ương yêu cầu các cơ quan chính quyền tại địa phương đơn giản hóa đối với các thủ tục kinh doanh, tối ưu hóa các dịch vụ thông qua các chính sách về tài chính, tiền tệ, công nghiệp và thương mại nhằm khuyến khích doanh nghiệp và

người lao động quay lại với công việc và hoạt động sản xuất.

- **Thị trường chứng khoán mở cửa trở lại.** Chính quyền trung ương đã tái mở cửa thị trường chứng khoán vào 02/02/2020. Cơ quan quản lý cho biết quyết định này dựa trên các đánh giá thấu đáo về tình hình. Mở cửa trở lại có thể là tín hiệu tích cực đối với thị trường nhất là trong bối cảnh kinh tế như hiện nay đồng thời giúp tạo thanh khoản thị trường. Trong khi đó, Chính phủ cũng hoàn toàn nhận thức đầy đủ về các rủi ro. Cơ quan quản lý tiếp tục theo dõi chặt chẽ thị trường và chuẩn bị các biện pháp phòng ngừa rủi ro để bình ổn thị trường trong trường hợp cần thiết.

- **Chính sách tài khóa: giảm thuế, miễn lệ phí, cắt giảm chi phí và trợ cấp.** Các doanh nghiệp nhỏ sẽ được miễn thuế VAT trong một thời gian; miễn hoặc giảm một nửa bảo hiểm xã hội trong một khoảng thời gian và kêu gọi chính quyền địa phương miễn thuế sử dụng đất nhằm khuyến khích chủ nhà/ đất giảm tiền thuê nhà/ đất. Chính quyền trung ương yêu cầu công ty điện lực giảm giá điện mục đích là để giảm chi phí sinh hoạt. Chính phủ đang tiếp tục hỗ trợ các hãng hàng không trong và ngoài nước để nối lại các chuyến bay quốc tế.

- **Chính sách tiền tệ và tài chính.** Đến ngày 12 tháng 3, khu vực ngân hàng đã cung cấp 1,4 nghìn tỷ nhân dân tệ cho nền kinh tế. Các tổ chức tài chính đã tiến hành một loạt các biện pháp hỗ trợ tài chính, đặc biệt là đối với các DNNVV, bao gồm giảm lãi suất, tăng thời gian gia hạn nợ và cho vay, và cung cấp các hạn mức tín dụng cụ thể cho việc nối lại

sản xuất. PCB khuyến khích các công ty tài chính hoạt động trên nền tảng internet hỗ trợ việc tiếp cận tài chính cho các doanh nghiệp nhỏ và siêu nhỏ. Để đối phó với sự hoảng loạn tài chính toàn cầu, vào ngày 13 tháng 3, PCB đã cắt giảm tỷ lệ dự trữ bắt buộc từ 0,5 đến 1 điểm phần trăm, giải phóng thêm 550 tỷ nhân dân tệ.

- **Chính sách các ngành tập trung vào các dự án đầu tư cơ sở hạ tầng lớn và chuỗi cung ứng.** Các bộ ngành phối hợp để mở rộng hiệu quả cầu trong nước thông qua việc gia tăng đầu tư cơ sở hạ tầng. Những dự án quan trọng liên quan đến các ngành công nghiệp năng lượng, giao thông vận tải và CNTT (5G) đã được triển khai và tài trợ bởi trái phiếu đặc biệt của chính quyền địa phương. Chính quyền trung ương tăng cường phối hợp và hợp tác quốc tế và cung cấp thêm tín dụng cho các công ty chủ chốt trong các ngành có liên quan để duy trì chuỗi cung ứng trong nước và quốc tế.

- **Chính sách thương mại tập trung vào việc ổn định đầu tư và ngoại thương.** Chính quyền trung ương đã đưa ra gói chính sách để ổn định ngoại thương, đầu tư nước ngoài và tiếp tục mở cửa thị trường. Ví dụ, tất cả các khoản giảm thuế xuất khẩu thực hiện ngay lập tức ngoại trừ các sản phẩm sử dụng nhiều năng lượng, gây ô nhiễm hoặc hao tổn nhiều tài nguyên. Các tổ chức tài chính đã được khuyến khích tăng tín dụng ngoại thương, hoãn thanh toán khoản vay và gia hạn các khoản nợ đối với các công ty thương mại nhỏ bị ảnh hưởng nghiêm trọng bởi dịch bệnh. Các công ty bảo hiểm thương mại được khuyến khích cung cấp bảo hiểm tín dụng thương mại ngắn hạn với mức phí thấp hơn dành cho các

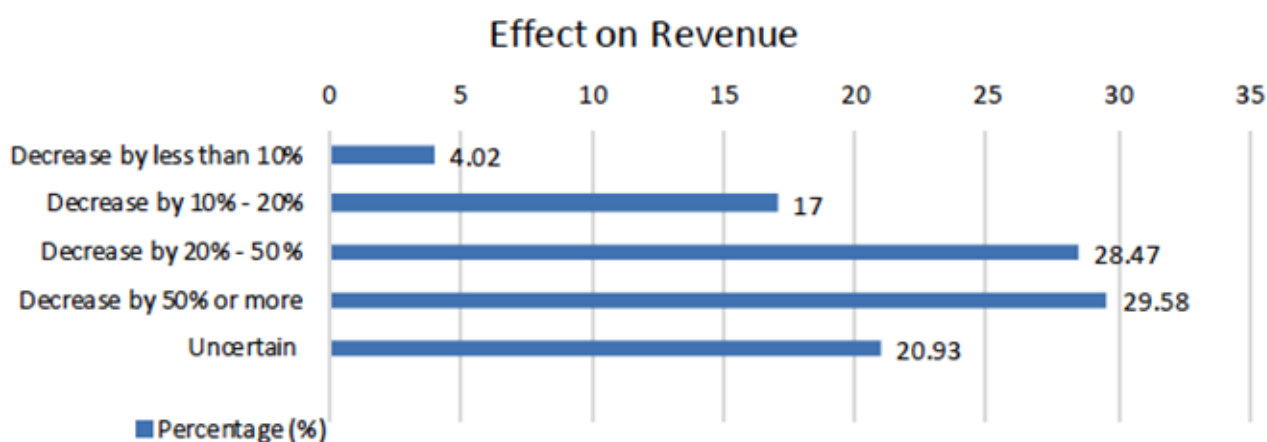
công ty thương mại.

GIẢI CỨU CÁC DOANH NGHIỆP NHỎ

DOANH NGHIỆP NHỎ VÀ VỪA

Bởi vì khả năng phục hồi thấp hơn nên các DNNVV ở Trung Quốc đã bị ảnh hưởng nặng nề bởi dịch bệnh hơn. Theo Zhu và cộng sự (2020), trong một cuộc khảo sát gần đây của Đại học Thanh Hoa và Đại học Bắc Kinh với 995 DNNVV cho thấy 85% không thể sống sót quá ba tháng do dịch bệnh. Hình 4 cho thấy hơn 70% các công ty như vậy tiên đoán về những tác động tiêu cực đáng kể đến doanh thu của họ.

Hình 4: Ảnh hưởng của virus corona đối với hiệu suất của các doanh nghiệp

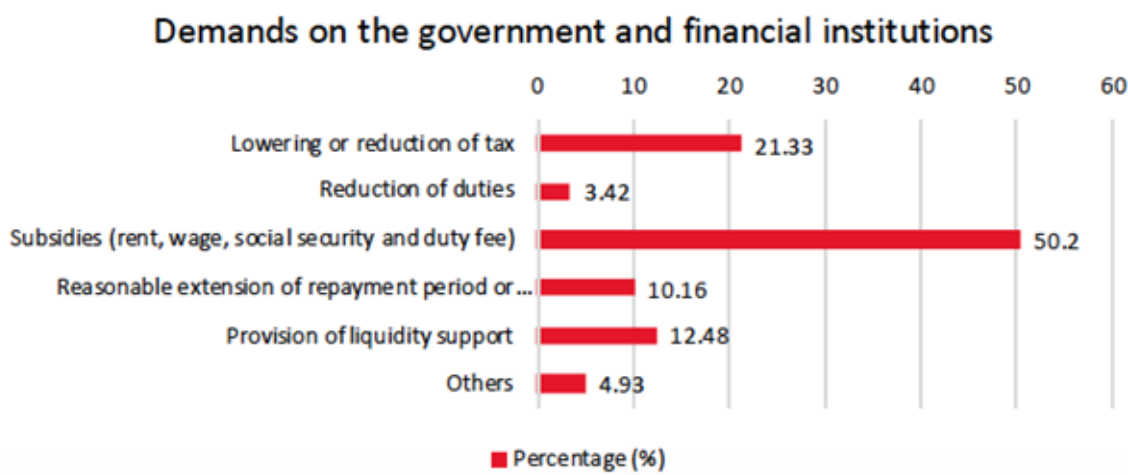

Nguồn: Zhu và cộng sự. 2020

Cuộc khủng hoảng dự kiến của các DNNVV không phải do sự thiếu hụt hoạt động của chính họ, mà là kết quả của sự bất khả kháng. Do đó, điều cần thiết là chính phủ, các tổ chức tài chính, vốn tư nhân và các bên liên quan khác phải hợp tác để giúp các DNNVV vượt qua khó khăn. Như hình 5

chỉ ra, các DNNVV mong đợi nhiều về sự hỗ trợ đáng kể của chính phủ, bao gồm cả giảm thuế và trợ cấp.

Hình 5: Mong muốn được chính phủ hỗ trợ vì cú sốc virus corona

Nguồn: Zhu và cộng sự. 2020

Từ tháng hai, chính quyền trung ương và địa phương đã thực hiện một số chính sách với mục tiêu hỗ trợ sự phát triển của các DNNVV bao gồm các khoản giảm trừ dành cho các khoản thanh toán bảo hiểm xã hội và một số loại thuế nhất định được hoãn, giảm tiền thuê nhà, gia hạn cho vay, giảm lãi suất cho vay và tăng trợ cấp, cùng nhiều chính sách khác. Các biện pháp này đảm bảo mạnh mẽ về thể chế cho các DNNVV và có thể giúp bảo vệ sức khỏe và sự phát triển ổn định của nền kinh tế Trung Quốc.

CÁC DOANH NGHIỆP NHỎ, CÔNG NGHỆ TÀI CHÍNH VÀ NỀN KINH TẾ SỐ

Số hóa triệt để nền kinh tế, huy động vốn tư nhân và sử dụng tài chính internet để cung cấp hỗ trợ tín dụng dành

cho các doanh nghiệp vừa và nhỏ. So với các khoản vay ngân hàng thương mại truyền thống, nền tảng công nghệ tài chính internet có những ưu điểm sau liên quan đến tín dụng DNNVV.

- Hệ thống xếp hạng tín dụng tương đối hoàn chỉnh dành riêng cho các DNNVV và các cá nhân kinh doanh thương mại điện tử thông qua việc sử dụng dữ liệu lớn;
- Giám sát con nợ theo thời gian thực với sự trợ giúp của dữ liệu lớn, tài trợ qua blockchain, chuỗi cung ứng tài chính và các công nghệ khác;
- Hoạt động cho vay không bị giới hạn vị trí địa lý; có thể cung cấp tín dụng cho các DNNVV ở quy mô lớn hơn; và
- Khả năng hoàn thành các giao dịch tín dụng từ xa trực tuyến giúp ngăn ngừa và kiểm soát dịch.

Các nhà nghiên cứu, bao gồm Chen và cộng sự (2019) đã gợi ý rằng các ứng dụng fintech có thể làm giảm đáng kể sự biến động trong hoạt động và cải thiện tỷ lệ sống sót của các doanh nghiệp nhỏ, đặc biệt là sau thảm họa thiên nhiên. Do đó, chúng tôi khuyến nghị rằng trong bối cảnh dịch bệnh như hiện nay chúng ta cần tận dụng các nền tảng công nghệ tài chính internet – chẳng hạn như nền tảng tài chính thương mại điện tử, nền tảng tài chính blockchain và nền tảng tài chính chuỗi cung ứng - để cung cấp các khoản vay cho các DNNVV.

Các nền tảng fintech chủ chốt chạy trên internet có lợi thế truy cập dữ liệu hoạt động của các DNNVV nên đặc biệt

được khuyến khích triển khai dữ liệu lớn trong việc cung cấp hỗ trợ tín dụng chính xác cho các DNNVV và thực hiện các biện pháp khác nhau để giảm chi phí tín dụng một cách hiệu quả như giảm cả yêu cầu lẫn lãi suất cho vay đối với các DNNVV, kéo dài thời gian cho vay và tăng số tiền cho vay. Đồng thời, việc khuyến khích và hỗ trợ các DNNVV và cải thiện việc số hóa của doanh nghiệp để họ có thể tận dụng tốt hơn các nền tảng tài chính chạy trên internet để giải quyết các khó khăn tài chính của họ.

Chúng tôi khuyến nghị rằng trong bối cảnh dịch bệnh như hiện nay, chúng ta tận dụng các nền tảng công nghệ tài chính internet như nền tảng tài chính thương mại điện tử, nền tảng tài chính blockchain và nền tảng tài chính chuỗi cung ứng để cung cấp các khoản vay cho các DNNVV.

Một điều quan trọng là tập đoàn Alibaba đang tận dụng công nghệ và kinh nghiệm có được từ cuộc khủng hoảng SAR năm 2003 để hỗ trợ các DNNVV trong bối cảnh khủng hoảng hiện nay bao gồm cả những tiến bộ trong điện toán đám mây, hệ thống mã hóa sức khỏe CNTT và QR, cũng như dùng AI chẩn đoán virus và truyền thông. Công ty Ant Financial và ngân hàng ảo MY-bank của Alibaba cũng đang hỗ trợ tài chính cho các DNNVV. Họ đang hợp tác với các tổ chức tài chính khác ở Trung Quốc để cung cấp các hỗ trợ tài chính cho khoảng 10 triệu doanh nghiệp nhỏ và siêu nhỏ trên toàn quốc để khôi phục việc làm và sản xuất, cũng như việc mở rộng việc sản xuất.

Theo một nghiên cứu gần đây của Viện nghiên cứu Luohan

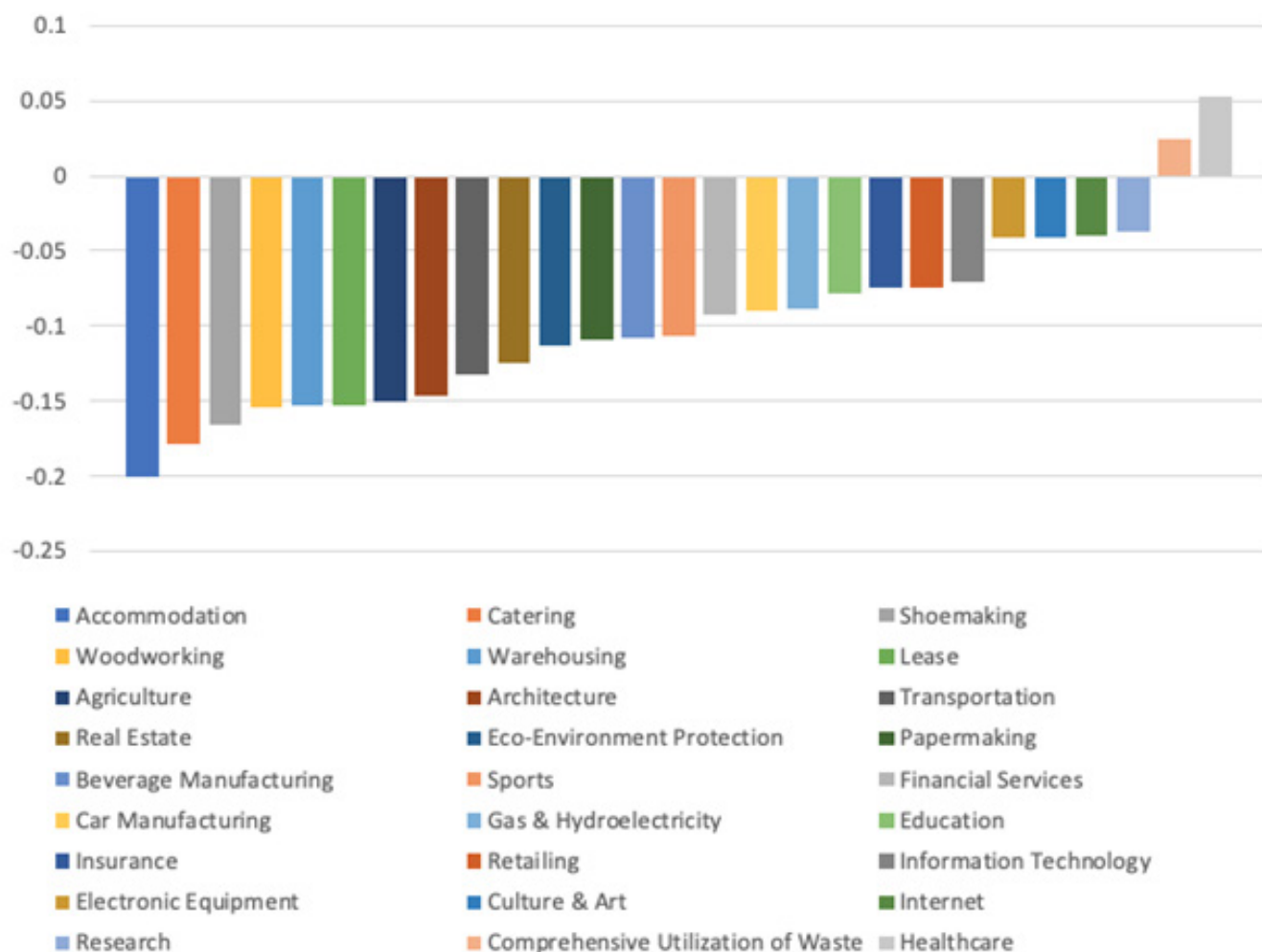
Academy trực thuộc Alibaba (Báo cáo Luohan 2020), Alibaba đã thực hiện tổng cộng 20 biện pháp trên sáu lĩnh vực chính để giúp các DNNVV phục hồi. Trong số nhiều biện pháp, MYbank đã thông báo các khoản vay không lãi suất và lãi suất thấp cho các thương nhân của Taobao và Tmall đã đăng ký tại tỉnh Hồ Bắc. Các khoản vay trong một năm sẽ có tổng trị giá 10 tỷ nhân dân tệ và được miễn lãi trong ba tháng, sau đó lãi suất sẽ thấp hơn 20% so với mức hiện hành. Thêm 10 tỷ nhân dân tệ trong các khoản vay một năm sẵn sàng cho các thương nhân bên ngoài tỉnh Hồ Bắc với mức lãi suất thấp hơn 20% so với mức lãi suất hiện hành. Việc thanh toán cũng sẽ được chuyển cho các thương nhân miễn phí ngay khi đơn hàng được thực hiện. Thông qua MYbank, Ant Financial đang tiếp tục hạ lãi suất thêm 20% cho 8,5 triệu doanh nghiệp trực tuyến và ngoại tuyến. Ngoài ra, Alipay đã ra mắt các tính năng mới cung cấp bảo hiểm, tuyển dụng trực tuyến và tìm nguồn cung ứng cho các cửa hàng trực tuyến vừa và nhỏ bị ảnh hưởng.

HỖ TRỢ CÁC DOANH NGHIỆP NHỎ THEO LĨNH VỰC

Vì lý do hạn chế di chuyển trong giai đoạn khủng hoảng nên các ngành dịch vụ như khách sạn và nhà hàng và các ngành sản xuất đòi hỏi nhiều lao động đã bị ảnh hưởng nghiêm trọng. Thị trường vốn thận trọng với các ngành công nghiệp này kể từ khi bắt đầu cuộc khủng hoảng.

Hình 6: Phản ứng của thị trường chứng khoán theo từng ngành trước cú sốc của virus corona

Nguồn: Tính toán của tác giả dựa trên Wind Financial

Hình 6 cho thấy biến động của các ngành công nghiệp khác nhau từ ngày 20 tháng 1 đến ngày 5 tháng 2 trên thị trường chứng khoán Trung Quốc. Có thể thấy, giá cổ phiếu của các ngành dịch vụ như nhà ở và ăn uống, cũng như các ngành sản xuất, bao gồm cả giày dép và chế biến gỗ đã và đang suy giảm. Do đó, để hỗ trợ các DNNVV, các đặc điểm của ngành cần được đặc biệt xem xét và cần tăng cường hỗ trợ cho các DNNVV trong các ngành dịch vụ và sản xuất vì đây là những ngành chịu ảnh hưởng nghiêm trọng của dịch bệnh.

KÉO DÀI THÊM THỜI GIAN CHO CÁC DOANH NGHIỆP NHỎ

Cần phải hiểu rằng không phải chính sách hỗ trợ càng kéo dài thì càng tốt. Một chính sách kéo dài quá lâu có khả năng gây thiệt hại đối với hiệu quả thị trường và cản trở thị trường phân bổ nguồn lực có hiệu quả. Dịch SARS đóng vai trò là kim chỉ nam cho việc thực hiện các chính sách hỗ trợ trong giai đoạn khủng hoảng. Vào cuối năm 2002, SARS lần đầu tiên xuất hiện ở tỉnh Quảng Đông. Vào tháng 3 năm 2003, một ca viêm phổi lạ bắt đầu lây nhiễm tại Bắc Kinh. Tình hình dịch bệnh sau đó đã thu hút được sự quan tâm rộng rãi và chính quyền trung ương bắt đầu ngăn chặn và kiểm soát dịch bệnh. Vào tháng 6 năm 2003, Tổ chức Y tế Thế giới đã loại Trung Quốc đại lục khỏi danh sách các khu vực dịch bệnh, đánh dấu sự kết thúc của dịch SARS ở Trung Quốc. Do đó, thời gian xảy ra dịch bệnh được ước tính là khoảng năm đến sáu tháng và thời gian phục hồi là khoảng ba tháng (sau tháng 9 năm 2003, mức độ nghiêm trọng của tình hình đã dần hồi phục về mức độ năm trước, hoặc trước khi xảy ra dịch).

Sự tín nhiệm đối với chính phủ giúp cho việc phòng ngừa và kiểm soát dịch bệnh viêm phổi coronavirus chủng mới đã diễn ra nhanh chóng hơn. Theo phân tích của giáo sư Wenhong Zhang, lãnh đạo nhóm chuyên gia y tế Thượng Hải về phòng chống dịch bệnh, vào ngày 30 tháng 1, kịch bản phù hợp nhất là dịch bệnh quốc gia sẽ bị ngăn chặn trong vòng hai đến ba tháng. Nếu tình huống này xảy ra, các ngành công nghiệp lưu trú, ăn uống và vận chuyển sẽ có thể

tiếp tục hoạt động bình thường vào tháng Tư và trở lại mức doanh thu bình thường của họ vào tháng Bảy. Theo kịch bản này, chương trình hỗ trợ tín dụng sáu tháng là đủ. Nếu mất nhiều thời gian hơn để kiểm soát dịch bệnh thì các tác động bất lợi đối với các công ty sẽ nghiêm trọng hơn. Điều đó có nghĩa là, các chương trình hỗ trợ tín dụng duy trì trong khoảng một năm là tối ưu.

HÀM Ý CHÍNH SÁCH

Các chi phí kinh tế, sự không chắc chắn và xu hướng chống toàn cầu hóa do cuộc khủng hoảng COVID-19 gây ra có thể dẫn đến một cuộc suy thoái diện rộng mới tác động lên nền kinh tế toàn cầu. Dựa trên các phản hồi chính sách của chính phủ Trung Quốc, chúng tôi muốn tóm tắt những bài học và kinh nghiệm chính cho các nhà hoạch định chính sách ở châu Âu và các quốc gia khác trên thế giới, như sau:

- **Thời gian là vô cùng quan trọng.** Chính sách đầu tiên là ngăn chặn sự bùng phát và ngăn chặn sự lây lan của dịch bệnh tại các khu vực bằng mọi giá và tất cả các biện pháp y tế công khẩn cấp. Chính phủ nên ban hành các chính sách cách ly để đảm bảo việc cách ly xã hội và sử dụng các biện pháp kiểm dịch nghiêm ngặt.
- **Minh bạch thông tin là cần thiết.** Chính phủ Vũ Hán đã mất ba tuần quý giá mà đáng lẽ thời gian này có thể được dành để ngăn chặn dịch bệnh do sai lầm trong chính sách y tế công và sự chậm trễ trong hệ thống báo cáo thông tin. Sử dụng công nghệ kỹ thuật số, dữ liệu lớn và công nghệ điện toán đám mây là điều vô cùng hữu ích trong việc cung cấp

chính xác thông tin và thời gian thực để khắc phục thông tin sai lệch, thiếu thông tin và báo cáo sai hoặc trì hoãn báo cáo.

• **“Bất cứ điều gì xảy ra” thì các chính sách kinh tế vĩ mô vẫn là nền tảng.** Để ngăn chặn khủng hoảng kinh tế tiềm tàng nối tiếp sau cuộc khủng hoảng sức khỏe cộng đồng, chính phủ Trung Quốc không chỉ hỗ trợ tài chính mà còn tiến hành các chính sách tài chính và tiền tệ nhằm ngăn chặn suy thoái kinh tế vĩ mô do cú sốc cung và cầu đột ngột. Việc cứu các DNNVV đã chứng tỏ là một bước chiến lược trong việc thúc đẩy nhu cầu trong nước, mạng lưới sản xuất và chuỗi giá trị toàn cầu.

Tài liệu tham khảo

Huang và cộng sự. (2020), “Clinical Features of Patients Infected with 2019 Novel Coronavirus in Wuhan, China”, The Lancet 95(10223): 497-506.

Luohan Academy Report (2020), “Alibaba Group Leads Recovery Efforts”, Alibaba Group. Huang et al. (2020), “Clinical Features of Patients Infected with 2019 Novel Coronavirus in Wuhan, China”, The Lancet 95(10223): 497-506.

Tao C, Y Huang, C Lin, and Z Sheng (2019), “Finance and Firm Volatility”, Working Paper.

Zhu, W, J Liu, W Wei and L Ouyang (2020), “COVID-19 and Impacts on SMEs: Survey Evidences”, CEIBS Business Review.

